

SOUPIS MOHYLOVÝCH POHŘEBIŠŤ NA JIČÍNSKU

Nové nálezy z let 2009–2011

Eva Ulrychová

S odkazem na nedávno publikovaný soupis dosud objevených mohylových pohřebišť na Jičínsku (Ulrychová 2007) doplňuji další dosud neznámá mohylová pohřebišť objevená v letech 2009–2011. Jako první byly zjištěny dva hroby nedaleko mohylového pohřebiště v Kovači (o. c. 498–499, tzv. tušské mohyly, nové na k. ú. Tuř) a poté rozsáhlé mohylové pohřebiště v Lískovicích. Díky informacím pamětníka byly identifikovány zcela neznámé jednotlivé mohylové hroby v Křešickém lese (k. ú. Kopidlna) a pohřebiště na dvou místech ve Psenicích.

1. Tuř

Pomístní název: Chudá záduš

Ppč.: 406/1

Poloha: při křižovatce čtyř lesních cest, přibližně 420 m SSV od mohylového pohřebiště Kovač – ppč. 231/1

Popis: mohyla 1: kruhový násyp průměru 11 m, výšky 0,9–1,0 m, nepoškozená (obr. 1); mohyla 2: 32,4 m SSZ od mohyly 1, kruhový násyp průměru 6,2 m, výšky 0,3–0,4 m

Poslední kontrola stavu: objeveno v červnu 2009

Archeologický výzkum: neproveden

Dokumentace: fotografická, zhotoven terénní náčrt

Datace: raný středověk?

Prameny: zatím chybějí

Literatura: nepublikováno, nová lokalita

Osídlení v okolí: hradištní střepy (10.–12. století) byly opakovaně sbírány na povrchu zahrady/parku (ppč. 2/2) tzv. jezuitského zámečku (st. pč. 1, Ulrychová 2003; táž 2007a). Zlomky nádob závěru střední/začátku mladší doby hradištní byly objeveny i v rýze pro vodovodní přípojku ve dvoře usedlosti čp. 20 (Ulrychová 2007a).

2. Lískovice

Pomístní název: Lískovický les, Vyželes

Ppč.: 116/1, 116/2, 139, 140, 347/1

Poloha: severně od hráze rybníka Temník, na ploše zaniklého rybníka severně až k jeho hrázi, zaplavovaný střed lesa dělí mohylové pohřebiště na dvě části, mohyla 1 leží 43,5 m východně a 38,5 m jižně od okraje lesa

Popis: severní skupina hrobů (16): 1 – SZ okraj lesa (ppč. 116/2) u hráze, kruhová – průměr 21 m, výška 0,5–0,6 m; 2 – severovýchodně od 1 – průměr 15 m, v. 0,3 m; 3 – průměr 21 m, v. 0,8–0,9 m; 4 – jižně u hráze, průměr 16 m, v. 0,3–0,4 m; 5 – průměr 17 m, v. 0,3 m; 6 – průměr 13 m, v. 0,4–0,5 m; 7 – největší oválná narušená vkopem, průměr 7,5–8 m, v. 1 m, vkop průměru 1,4 m; 8 – průměr 13 m, v. 0,6 m; 9 – průměr 22 m, v. 0,6–0,7 m; 10 – největší průměr 22 m, v. 0,3–0,4 m; 11 – průměr 13 m, v. 0,6–0,7 m; 12 – průměr 10,5 m, v. 0,3–0,4 m; 13 – mírně oválná, 10,5 × 11 m, v. 0,5–0,6 m; 14 – průměr 10,5 m, v. 0,3–0,4 m; 15 – průměr 15,5 m, v. 0,4–0,5 m; 16 – průměr 8 m, v. 0,6–0,7 m

jižní skupina hrobů (9): 17 – v jihozápadním okraji lesa, průměr 8 m, v. 1–1,2 m, narušená vkopem; 18 – průměr 13 m; v. 0,5–0,6 m; 19 – průměr 13 m, v. 0,5–0,6 m; 20 – průměr 15 m, v. 0,5 m; 21 – nejistá, průměr 18 m, v. 0,3 m; 22 – průměr 12 m, v. 0,6–0,7 m; 23 – průměr 13 m, v. 0,7–0,8 m

Poslední kontrola stavu: identifikováno 8. 4. 2010, poslední kontrola 20. 4. 2011

Archeologický výzkum: neproveden

Dokumentace: fotografická, zhotoven terénní náčrt

Datace: k. lužická

Prameny: v muzeu v Hradci Králové jsou uloženy rekonstruované nádoby kultury lužické (mísa, torza dalších nádob) pocházející z výkopu místního sběratele (ústní sdělení a ukázka rekonstruovaných nádob dr. J. Kalferstem).

Literatura: publikováno jako středověká zaniklá vesnice Vyželes II (Petráček – Tomášek 1999)

Osídlení v okolí: nejbližší osídlení z mladší doby bronzové bylo zjištěno na katastru Dolní Dobrá Voda, tj. 4 km severovýchodně od rybníka Temník severovýchodně od Lískovického/Bašnického lesa (Vokolek 1981).

3. Psinice

Pomístní název: severovýchodní okraj lesa Hájek

Ppč.: 118

Poloha: jižní okraj katastru, nejvyšší místo v okolním zaplavovaném území

Popis: mohylové hroby jsou zachovány na dvou místech, první obsahuje 8 hrobů, druhé jeden velký hrob, všechny násypy jsou okrouhlé

1. skupina: v řadě od jihu k severu, 1 – okrouhlá s centrálním vkopem až na úroveň okolního terénu, průměr 15,5, výška 1,2 m (*obr. 2*); 2 – 2 m severně od násypu 1, průměr 14 m, v. 0,8–0,9 m; 3 – 6 m S od 2, průměr 13,5, v. 1 m; 4 – asi 5 m S od 3, průměr 12 m, v. 0,9–1 m. 5 – 1 m SV od 4, průměr 9 m, v. 0,5 m; 6 – asi 6 m S od 4, průměr 13,5 m, v. 0,8–0,9 m; 7 – asi 60 m SZ od 6, průměr 8,5 m, v. 0,6–0,7 m; 8 – nejistá, 1,5 m JZZ od 7, průměr 5,5 m, v. 0,3 m

2. osamocený mohylový hrob v JZ čtvrtině lesa při hlavní lesní cestě, průměr 24 m, výška 1,3 m, nedaleko je zachována dělostřelecká reduta

Poslední kontrola stavu: objeveno 11. 11. 2010, kontrola 20. 4. 2011

Archeologický výzkum: neproveden

Dokumentace: fotografická, zhotoven polní náčrt

Datace: raný středověk?

Prameny: v soukromé sbírce (Jaroslav Kinský jun., Psinice) uloženy středohradištní střepy sebrané v roce 2011 na poli podél lesa Hájek ve vzdálenosti přibližně 10 m od mohylových hrobů

Literatura: nepublikováno, nová lokalita

Osídlení v okolí: v blízkosti mohylových hrobů existují od 14. století dvě vesnice – Psinice a Křešice. Katastrální území Psinice je polykulturní lokalitou s nálezy od mladší doby kamenné včetně. Hradištní nálezy (střepy nádob) byly sebrány na několika místech, nejčastěji však v poloze Kelníky, kde je lokalizována zaniklá středověká vesnice téhož jména nejspíš mladohradištního původu (sbírka Libáň č. inv. 25/P 107, 128, *Ulrychová 2004*, 148). Mladohradištní vesnice stála i v blízkosti Libáňského potoka severně od tvrziště pod domem čp. 1 v jižním okraji Křešic. Amatérským výkopem provedeným velmi pravděpodobně libáňským učitelem Václavem Vojtíškem v roce 1941 bylo prokopáno několik sídlištních jam. Z nich je v libáňské sbírce (M Jičín) zachován větší soubor střepů nádob (téměř 1000 zlomků, č. inv. 58–62). Další střepy stejné datace byly sebrány v zahradě (ppč. 23/1, 23/2) u čp. 1 před stavbou domu (*Ulrychová 2003a*). Z týchž míst velmi pravděpodobně pochází i střepy 12.–14. století objevené ve školní sbírce Dětenice (M Jičín č. inv. 13165–13182).

4. Kopidlno

Pomístní název: Křešický les

Ppč. 676/1 – celkem 4 polohy

a) poloha I – U Kamenska, východní okraj ppč. 676/1 Křešický les, v první křižovatce hlavní lesní cesty s vedlejší pravouhle ji protínající; b) poloha II – dvě mohyly, asi 200 m jižně od rozcestí hlavní lesní cesty, asfaltové komunikace a průseku k hájence, ppč. 676/1; c) poloha III – U Petříka (rybník ppč. 676/4) – asi 20 m jihojihozápadně ve svahu nad hrází rybníka na ppč. 676/1; d) poloha IV – asi 30 m severně u hlavní lesní cesty, asi 300 m od východního okraje Křešického lesa ppč. 676/1

Obr. 1. Tuř, okr. Jičín. Mohyla 1

Obr. 2. Psinice, okr. Jičín. Mohyla 1

Obr. 3. Kopidlno, okr. Jičín. Mohyla v poloze I

Popis: a) až 1,3 m širokým vkopem do centra násypu narušená mohyla zavezená domovním odpadem, průměr přibližně 10 m, výška 1 m, b) dva zcela nenarušené mohylové hroby, největší na Jičínsku, západní - větší, průměr 45 m, výška 1,5 m, po celém obvodu patrný mělký příkop šířky přibližně 1-1,5 m, východní mohylový hrob - menší, průměru 34,5 m, výšky 1,2 m, mělký příkop patrný po většině obvodu, c) jediný po svahu odkopaný mohylový násyp, oválný tvar 6 × 4,5 m, max. výška 1,2 m, při revizi vkopu nalezeny střepy střední doby hradištní (9. století), d) pravděpodobně mohylový hrob, narušený ve vrcholové části paprscitým tvarem - vývratem pařezu velkého stromu, průměr přibližně 5 m, příkop (?), výška 0,5-0,7 m

Poslední kontrola stavu: objeveno 8. 4. 2011, kontrola 28. 4. 2011

Archeologický výzkum: revize vkopu mohyly poloha III 28. 4. 2011

Dokumentace: fotodokumentace, zhotoven terénní náčrt

Datace: střední doba hradištní, 9. století

Prameny: šedý okrajový střep zdobený vodorovnými hřebenovými rýhami, M Jičín 2011

Literatura: nepublikováno, nová lokalita

V roce 2011 a 2012 budou procházeny lesy v okolí již objevených mohylových pohřebišť. Vzhledem ke stále novým zjišťovaným pohřebišťům budou dotázáni i jednotliví lesníci a lesní správci, zda se v jejich území nevyskytují útvary podobně mohylovým hrobům.

LITERATURA

Petráček, T. – Tomášek, M. 1999: Příspěvek k lokalizaci zaniklé vsi Vyželec, Pojizerský sborník 4, 109-113.

Ulrychová, E. 2003: Tuř, okr. Jičín, Výzkumy v Čechách 2001, 294.

Ulrychová, E. 2003a: Křešice, o. Libáň, okr. Jičín, Výzkumy v Čechách 2000, 112.

Ulrychová, E. 2004: Soupis zaniklých středověkých vsí na Jičínsku, Z Českého ráje a Podkrkonoší 17, 135-165.

Ulrychová, E. 2007: Soupis mohylových pohřebišť na Jičínsku, Archeologie ve středních Čechách 11, 491-517.

Ulrychová, E. 2007a: Tuř, okr. Jičín, Výzkumy v Čechách 2004, 258.

Vokolek, V. 1981: Dobrá Voda u Hořic, okr. Jičín, Výzkumy v Čechách 1976-77, 27.

A LIST OF BARROW CEMETERIES IN THE JIČÍN REGION

New findings from the years 2009–2011

The author of a recently published list of barrow cemeteries (Ulrychová 2007) supplements it with several more, until now unknown, barrow cemeteries discovered in the years 2009–2011.

Fig. 1. Tuř, Jičín District. Barrow 1

Fig. 2. Psinice, Jičín District. Barrow 1

Fig. 3. Kopiclno, Jičín District. Barrow at Location I